

Evaluatie van stottertherapie, ontwikkeling van meetinstrumenten voor spraakkwaliteit

Marie-Christine Franken

Sinds de jaren zeventig zijn er diverse stottertherapieën ontworpen die zich expliciet richten op het bereiken van vloeiende spraak, de zgn. "fluency shaping" therapieën. In deze therapie leren stotteraars hun spraak te beheersen en naar een meer normaal-klinkende te vormen. Maar na zo'n therapie blijkt de (nagenoeg) stottervrije spraak vaak nog te onderscheiden van wat we normale spraak noemen. De afwijkende spraakkwaliteit blijkt niet uit de gebruikelijke beschrijvingsmaten, te weten het aantal lettergrepen per minuut en percentage onvloeiendheden. Gebruik van alleen die maten levert dus een incompleet beeld op.

In het proefschrift worden twee instrumenten gepresenteerd om in deze leemte te voorzien. Eerst wordt een instrument gepresenteerd om de veranderingen in de spraakkwaliteit als gevolg van de therapie gedetailleerd te beschrijven.

Tevens wordt een beoordelingsinstrument gepresenteerd. Hiermee wordt bepaald of de spraak voldoende geschikt is voor gebruik in een aantal spreek-situaties uiteenlopend van informeel tot formeel. Luisteraars geven een rapportcijfer voor de geschiktheid van de spraak voor gebruik in deze spreek-situaties.

Zowel het beschrijvings- als het beoordelingsinstrument zijn uitgetest met spraak van stotteraars die de Nederlandse aanpassing hebben gevolgd van het Precision Fluency Shaping Program (Webster), in het Nederlands genoemd "Systematische Spraakreconstructie voor Stotteraars" (SSvS). Uit de scores op het

beschrijvingsinstrument blijkt dat luisteraars de gecontroleerde, nagenoeg vloeiende spraak na therapie even onnatuurlijk vinden klinken als de stotter-spraak voor therapie; de stemdynamiek is uit de spraak verdwenen, waardoor de spraak monotoon klinkt. Uit de scores op het beoordelingsinstrument blijkt daarentegen dat luisteraars de beheerste, monotoon klinkende spraak voor een aantal situaties voldoende vinden, terwijl de ernstige stotter-spraak voor therapie voor alle situaties onvoldoende is.

Behalve de twee meetinstrumenten worden in het proefschrift ook de resultaten van de genoemde SSvS gepresenteerd. Analyse van de meetgegevens bij 53 stotteraars laat zien dat er direct na de therapie een zeer sterke afname in het stotteren optreedt. Ondanks een aanzienlijke terugval zijn de spraakvloeiendheid en de zelfbeoordelingen van de stotteraars twee jaar na therapie nog steeds significant gunstiger dan voor de therapie. Geconcludeerd wordt dat deze therapie de vloeiendheid kan verbeteren, maar dat ze op een aantal punten moet worden verbeterd. Hierbij wordt gedacht aan een geleidelijkere afbouw van de therapie, het bewust leren schakelen tussen met en zonder spreektechniek spreken, therapeutische ondersteuning om de gevoelens en de emoties rond het gebruik van de nieuwe spreektechniek te vormen en verbetering van de spraakkwaliteit.

Samenvatting van het proefschrift "Evaluation of Stuttering Therapy. Development of Tools for Measuring Speech Quality"

M. C. Franken

Verdedigd op 31 januari 1997 te Nijmegen

Promotores: prof. dr. P. van den Broek, prof. dr. L. W. J. Boves

Academisch Ziekenhuis Nijmegen
Philips van Leydenlaan 15, 6500 HB Nijmegen
thans:
Sophia Kinderziekenhuis
Postbus 2060, 3000 CB Rotterdam
Dr. M. C. Franken, spraakpatholoog-stottertherapeut